

כה:

עין משפט
נר מצוה

בד א ב ג ד ה וי' פיי מה' אסורי צואה הלכה ג סנה לאין קול:
מה ו ז ח ט מיי' שם הלכה יב:

תוס' הרא"ש

סנדל או שליח תשב לזכר ולנקבה. ותימה מפלת שליח תשב נמי לנדה דאימר הרחיקה לידתה וי"ל דבשליא לא שייך למימר הרחיקה לידתה דאין מיתוי הולד יוצא בלא השליח ואפילו את"ל דחיישין י"ל דלהכי לא תנא לנדה דלא תימא מביאה קרבן ואינו נאכל דכה"ג משני לקמן בפירקין: **אמר** להם טהרתם את הולדות. אפילו בלא צוה נמי הוי ולד אע"ג דבפניו טוחות קאמר ר' יוחנן לעיל דלא הוי ולד שאני סנדל (שכרמו) [שרחקן] חבירו דמעיקרא הוה ליה צורת פנים: קמ"ל שנתן הזרעו בבת אחת. מכאן משמע דאפילו בנפלים אין אשה מתעברת חזרות ומתעברת הוא דאמרינן ג' שנים משמשות במקוץ הזרעו וזה"ל דאין אשה חוזרת ומתעברת בזהיינו בן קיימא **ט** (דלצין) נפל חזרת ומתעברת לא הוה **ז**ל הכא אימא שניהם הזרעו צבת אחת והל"ל צביאה ראשונה הזרעיה היא תחלה וצביאה שניה הזרע הוא תחלה ומיהו י"ל דצענין זה צב' ציאות אין חדוש לתמי תשז לזכר ולנקבה דפשיטא דפעמים הוא מזרע תחלה ופעמים היא ולא אמר מדהאי זכר האי נמי זכר אבל צביאה אחת סד"א מדהאי זכר האי נמי זכר קמ"ל אימא שניהם הזרעו צבת אחת ומיהו קשה מנלן דלא אמרינן צביאה אחת מדהאי זכר האי נמי זכר אימא לעולם אמרי' ומתני' צב' ציאות ואשמועינן מתני' דסנדל הוי ולד אף בלא צורת פנים ולאפוקי מעדותו של רבי נחוניא ואע"ג דכבר אשמעין דצבורות ובכריתות דמיימי צמון דסנדל הוא ולד מ"מ איצטריך נמי לאשמועינן דהוי ולד לענין לידה וי"ל דהיינו דקמשי בלשון שני ומיהו תימה גס לפי"ת דלקמן (דף כה.) גבי זכר וטומטום משני נמי שהזרעו שניהם צבת אחת ותרמי למה לי ואי אחא לאשמועינן דהוי ולד והא כבר תנא צדיא ברישא וטומטום או אנדרויגיוס תשז לזכר ולנקבה: סנדל

לידע **אם** **זכר** **הוא**. הא דאמר גוימו צבעדשה לא שמקומו בולט אלא שמקומו ניכר צבעדשה: **ס** **המפלת** **סנדל** או **שליח תשב** **לזכר** ו**לנקבה**. וא"ת בשליח לימני נמי ולנדה דאימא הרחיקה לידתה וכבר כלו ימי טוהר כדאימא לקמן בפירקין (דף כה.) גבי המפלת יד חמוכה אע"ג דאמר בסמוך אין תולין השליח בולד יותר מג' ימים להחמיר חוששין יותר מג' ימים וי"ל דלא דמו דבהמפלת יד חמוכה איכא למימר דהראש או רוב הגוף כבר ילדה מקודם וכלו ימי טוהר אבל שליח אימא הולד בתוכה או שלם או נימוק ועוד י"ל דאי הוה מני ולנדה ה"א מציאה קרבן ואינו נאכל דספק לידה היא קמ"ל מציאה קרבן ונאכל והכי נמי קאמר לקמן: **קא** **משמע** **לן אימא** שניהם הזרעיו **בבת אחת**. לר"ת שפירש דלצין **ט** מתעברת וחוזרת ומתעברת ואפילו נפל אחי שפיר וז"ל שהזרעו צבת אחת אבל לפרש"י שפירש **ט** גבי ג' נשים משמשות צמון מעוברת שמה תעשה עוברת סנדל שולד אחרון ממעך צורה הראשונה והא דלצין אשה חוזרת ומתעברת בזהיינו בן קיימא **ט** (דלצין) נפל חוזרת ומתעברת לא הוה **ז**ל הכא אימא שניהם הזרעו צבת אחת והל"ל צביאה ראשונה הזרעיה היא תחלה וצביאה שניה הזרע הוא תחלה ומיהו י"ל דצענין זה צב' ציאות אין חדוש לתמי תשז לזכר ולנקבה דפשיטא דפעמים הוא מזרע תחלה ופעמים היא ולא אמר מדהאי זכר האי נמי זכר אבל צביאה אחת סד"א מדהאי זכר האי נמי זכר קמ"ל אימא שניהם הזרעו צבת אחת ומיהו קשה מנלן דלא אמרינן צביאה אחת מדהאי זכר האי נמי זכר אימא לעולם אמרי' ומתני' צב' ציאות ואשמועינן מתני' דסנדל הוי ולד אף בלא צורת פנים ולאפוקי מעדותו של רבי נחוניא ואע"ג דכבר אשמעין דצבורות ובכריתות דמיימי צמון דסנדל הוא ולד מ"מ איצטריך נמי לאשמועינן דהוי ולד לענין לידה וי"ל דהיינו דקמשי בלשון שני ומיהו תימה גס לפי"ת דלקמן (דף כה.) גבי זכר וטומטום משני נמי שהזרעו שניהם צבת אחת ותרמי למה לי ואי אחא לאשמועינן דהוי ולד והא כבר תנא צדיא ברישא וטומטום או אנדרויגיוס תשז לזכר ולנקבה: סנדל

יוחנן מעדותו של רבי נחוניא נשנית משנה זו אמר רבי זעירא זכה בה רב ביבי בשמעתיה דאנא והוא הוינא יתבינן קמיה דרבי יוחנן כי אמרה להא שמעתא וקדם איהו ואמר וזכה בה **ט**למה הזכירו סנדל והלא אין סנדל שאין עמו ולד אי דאתילידא נקבה בהדיה ה"ג הכא במאי עסקינן דאתיליד זכר בהדיה מהו דתימא הואיל **ט**ואמר רב יצחק בר אמי אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזרע תחלה יולדת נקבה מדהא זכר הא נמי זכר קמ"ל אימא שניהם הזרעו בבת אחת הא זכר והאי נקבה דבר אחר שאם תלד נקבה לפני שקיעת החמה וסנדל לאחר שקיעת החמה מונה תחלת נדה לראשון ותחלת נדה לאחרון סנדל דתנן גבי

פ"א לראשון דס טוהר הוא א' ועכשיו מה שהיא רואה ציוס פ"א^י תחלת נדה הוא והיינו תחלת נדה לאחריו ובהכי הויא מקולקלת דלא ידעינן בזה ראיא בתרייתא אי נדה היא אי שומרת יוס כנגד יוס. לישנא אחרינא גרסי' שאס תלד נקבה לפני שקיעה וסנדל לאחר שקיעה מונה תחלת לידה מן האחרון וסוף לידה מן הראשון. וה"פ אפילו היכא דאיתלד נקבה צדיה הוצרך סנדל שאס תלד נקבה לפני שקיעה והסנדל שהוא ספק זכר לאחר שקיעה מונה תחלת לידה דהיינו ימי טומאה מן האחרון דדילמא סנדל נמי נקבה היא ומנינן מיניה י"ד שהוא ט"ו לראשון וסוף לידה דהיינו ימי טוהר מנינן מן הראשון להחמיר שאס תראה ציוס פ"א דהיינו פ' לאחרון מטמינן לה משום נדה דאמרי' סנדל זכר הוה והרי ארבעים יוס ששלמו ימי טוהר שלו ודנקבה קמיימא נמי השתא כלו להו והיינו כורך דאי לאו סנדל הוי מנינה נמי ימי טומאה לראשון ולא מטומאה אלא י"ד והשתא יצבה ט"ו ואי הוה פשיטא לן שהסנדל נקבה היא לא הויא תחלת נדה עד פ"ב לראשון דבתר ולד אחרון אולינן: גבי

המפלת חתיכה פרק שלישי נדה

וטורדין אוסו. ממחין: **זכר** **רמש**: **ומנענע** **צאורו** **מקוס**. מלמטה למעלה כדאמר בצמון: **אס** **מסכסך**. הקיסס שיש דבר המעכב היינו גיד דאי נקבה ליכא עיכובא: **מלמטה למעלה**. שהרי בסדק השעורה אין עיכוב לארכה: **סנא** **אס** **היסא** **נקבה** **נידונס** **כשעורה**

וטורדין אותו אלא בודקין אותו בשמן שהשמן רך ומצחצחו ואין רואין אלא בחמה כיצד בודקין אותו כיצד בודקין אותו כדאמרינן אלא במה בודקין אותו לידע אם זכר הוא אם נקבה היא אבא שאול בר נש ואמרי לה אבא שאול בר רמש אומר **"מביא קיסם שראשו חלק ומנענע באותו מקום אם מסכסך בידוע שזכר הוא ואם לאו בידוע שנקבה היא א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה בל"ש אלא מלמטה למעלה אבל מן הצדדין אימא כותלי בית הרחם נינהו א"ר אדא בר אהבה יתנא אם היתה נקבה נדונה כשעורה סדוקה מתקיף לה ר"נ ודילמא חוט של ביצים נינהו אמר אב"י השתא ביצים גופייהו לא ידיעי חוט של ביצים ידיע א"ר עמרם תנא ב' ירכותיו כב' חוטין של זהורית וא"ר עמרם עלה כשל ערב ושני זרועותיו כב' חוטין של זהורית וא"ר עמרם עלה כשל שתי א"ל שמואל לרב יהודה **ט**שיננא ילא תעביד עובדא עד שישעיר ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל אחת זו ואחת זו חוששת אמר רב אמי בר שמואל לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל לחוש חוששת ימי טהרה הלא יתבינן לה עד שישעיר למימרא דמספקא ליה לשמואל והא ההוא שפירא דאתאי לקמיה דמר שמואל אמר הא בר ארבעין וחד יומא וחשיב מיומא **ט**דאזלא לטבילה עד ההוא יומא ולא הוה אלא ארבעין יומין ואמר להו האי בנדה בעל כפתיה ואודי **ט**שאני שמואל דרב גובריה: המפלת סנדל וכו': **ת"ר** **ט**סנדל דומה לדג של ים מתחלתו ולד הוא אלא שנרצף רשב"ג אומר וסנדל דומה ללשון של שור הגדול משום רבותינו העידו סנדל צריך צורת פנים א"ר יהודה אמר שמואל הלכה סנדל צריך צורת פנים א"ר אדא א"ר יוסף א"ר יצחק סנדל צריך צורת פנים ואפי' מאחוריו משל לאדם שסמר את חבירו והחזיר פניו לאחוריו בימי רבי ינאי בקשו לטהר את הסנדל שאין לו צורת פנים אמר להם ר' ינאי ויטהרתם את הוולדות והתניא משום רבותינו העידו סנדל צריך צורת פנים אמר רב ביבי בר אב"י אמר רבי**

וטורדין אוסו. ממחין: **זכר** **רמש**: **ומנענע** **צאורו** **מקוס**. מלמטה למעלה כדאמר בצמון: **אס** **מסכסך**. הקיסס שיש דבר המעכב היינו גיד דאי נקבה ליכא עיכובא: **מלמטה למעלה**. שהרי בסדק השעורה אין עיכוב לארכה: **סנא** **אס** **היסא** **נקבה** **נידונס** **כשעורה** **סדוקה**. לאוסופי ולפרושי אחא דלעיל **ט**ע"א תמי נידונת כשעורה ולא תמי סדוקה: **חוט**. מבדיל מלמטה למעלה בין ז' הביצים ונראה עמוק כסדק: **לא ידיעי**. אין ניכרין מחמת קטון: **שני ירכותיו**. כשהוא מתחיל להצרלות בחימוך ידיס ורגליס: **ערב** **עבה** **משתי**: **לא תעביד עובדא**. לעשות ולד עד שיהא לו שערות צראשו: **לחוש חושש**. להחמיר ולישז שבעים: **כפפיה ואודי**. אלמא היה בקי ביצירת הולד: **דרכ גזריה**. הוא בקי ואין כולן בקיאים: **דג של יס**. דג יש ציס ושמו סנדל: **אלא שרצף**. נמעך: **ט** **לשון של שור** **הגדול** **דהיינו** פניו טוחות. ואע"ג דאוקמינן לעיל [כה.] פניו טוחות אין אמו טמאה גבי סנדל ודאי אמו טמאה לידה (סנדל) דולד שעמו מוכיח עליו דולד הוא אלא שנימוק ע"י חזרו שדחקון: **לריך צורס פנים** אפי' מאחוריו. כלומר אפי' אינו אלא מאחוריו הוי ולד: **שסטר**. הכהו על לחיו: **משנה** **זו**. דקתי לריך צורת פנים מעדותו של רבי נחוניא נשנית הוא העיד עליה צינת המדרש ויחידלה היא: **זכה צה** **רצ ציצי בשמעתיה**. מוזלו גרס לומר שמועה זו וקדמני שגס אני שמעתיה מר' יוחנן דמעדותו של רבי נחוניא נשנית ולא זכיה ללוממה: **וסנא** **אין סנדל שאין עמו ולד**. ובלא סנדל נמי הויא טמאה לידה: **אי דאיתלינד נקבה צדיה ה"ג**. דלא היה לריך להזכירו דיש לה ימי טומאה וטהרה דנקבה שאפילו הוא זכר גמור כי איכא נקבה צדיה יושבת לנקבה ימי טומאה וטהרה ושל זכר מובלעים בתוכן: **דאיתלינד זכר צדיה**. ומספקי' לסנדל צנקבה ויושבת שבעיים לטומאה אבל טהרה דנקבה לא יתבינן לה דדילמא זכר הוא: **האי נמי זכר**. ולא תשז אלא לזכר קמ"ל כו': **ד"א**. אפי' ילדה עמו נקבה לריך להזכיר ספק סנדל^ט: **שאס ספיל שניס אחד לפני שקיעת החמה ואחד לאחר שקיעת החמה מונה תחלת נדה לראשון ותחלת נדה לאחרון** וה"ג לה בתוספתא^י. וה"פ שאס תפיל שניהם נקבה לפני שקיעת החמה וסנדל לאחר שקיעה מונה לאחר שיכלו ימי טוהר לראשון תחלת נדה וכן לאחרון כגון אס תראה ציוס שמונים ואחד לראשון הויא תחלת נדה דדילמא סנדל שגולד לאחר שקיעה זכר הוא וכלו ימי טוהר שלו לסוף מ' ולא משכי בתר פ"א^י דנקבה וכשתחזור ותראה צח' לראייתה ותראה להיות סופרת יוס כנגד יוס אמרינן דלמא סנדל נקבה הוה ומשון ימי טוהר שלו עד פ"א לראשון ומה שראתה ציוס

פ"א לראשון דס טוהר הוא א' ועכשיו מה שהיא רואה ציוס פ"א^י תחלת נדה הוא והיינו תחלת נדה לאחריו ובהכי הויא מקולקלת דלא ידעינן בזה ראיא בתרייתא אי נדה היא אי שומרת יוס כנגד יוס. לישנא אחרינא גרסי' שאס תלד נקבה לפני שקיעה וסנדל לאחר שקיעה מונה תחלת לידה מן האחרון וסוף לידה מן הראשון. וה"פ אפילו היכא דאיתלד נקבה צדיה הוצרך סנדל שאס תלד נקבה לפני שקיעה והסנדל שהוא ספק זכר לאחר שקיעה מונה תחלת לידה דהיינו ימי טומאה מן האחרון דדילמא סנדל נמי נקבה היא ומנינן מיניה י"ד שהוא ט"ו לראשון וסוף לידה דהיינו ימי טוהר מנינן מן הראשון להחמיר שאס תראה ציוס פ"א דהיינו פ' לאחרון מטמינן לה משום נדה דאמרי' סנדל זכר הוה והרי ארבעים יוס ששלמו ימי טוהר שלו ודנקבה קמיימא נמי השתא כלו להו והיינו כורך דאי לאו סנדל הוי מנינה נמי ימי טומאה לראשון ולא מטומאה אלא י"ד והשתא יצבה ט"ו ואי הוה פשיטא לן שהסנדל נקבה היא לא הויא תחלת נדה עד פ"ב לראשון דבתר ולד אחרון אולינן: גבי

פרק שלישי נדה

מסורת הש"ס

א' [צרכות לו, ושי"ג], ב' [נשי' תוס' מוטה כו, ד"ה אלינא], ג' [לנקמן סד"ן], ד' [תוספתא פיר' ס"ד ה"ג], ה' [תוספתא פיר' ע"ש], ו' [לנקמן כה, ע"ש לא, ע"ש צרכות ס, ע"ש], ז' גי' רש"י, ח' [פיר' ה"ג], ט' [נפ', רש"י], י' [בס"א: פ"ח, ט' נשיך לעיל במשנה כד:], י"א [בציננות ק: וע' בינמות יב: ותוס' שם ד"ה שמה], י"ב [דף מה:], י"ג [ז"ל דאי,

הגהות הב"ח

א' [רש"י ד"ה ד"ה ד"ה אפי' וד"ה שאס דר"א: ב' תוס' ד"ה קמ"ל וכו' דאין אשה מתעברת וחזרת וכו' שפיר שצ"ל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א' [רש"י ד"ה שאס תפיל שניס וכו' ועכשיו מה שהיא רואה ציוס פ"א, ממחך פ"א וי"ב פ"ח:] ב' תוס' ד"ה קמ"ל וכו'. היינו בן קיימא דאין נפל אין חוזרת ומתעברת וכו' כנ"ל: